

11. Terepyshchyi, C., Svyrydenko, D., Zakharenko, K., Bezghin, K. & Kulha, O. (2019). Otsinka ekonomichnoho potentsialu universytetiv Donbasu: problemy pidhotovky kadriv i bezrobittia [Assessing the Economic Potential of Donbas Universities: Problems of Training and Unemployment]. http://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/479/1/05_2019_Terepyshchyi.pdf [in Ukrainian].

Valerii Malskyi,

*PhD student at the Educational and Research Institute of Law and Political Science,
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University*

Peculiarities of Ensuring Economic Security in the Context of Hybrid Threats and Armed Aggression

The article is devoted to the analysis and development of an integrated approach to ensuring the economic security of the country in the face of growing internal and external threats. The author substantiates the need to form a holistic theory of national security, including the development and implementation of a systematic policy to protect the state economic interests to ensure sustainable development of Ukraine. The article examines in detail the concept of "mechanism" in the context of economic security and analyzes the existing mechanisms of state regulation and management of economic security. The author points out the significant contribution of both Ukrainian and foreign scholars to the development of theoretical and practical aspects of economic security, emphasizing the importance of further research in this area.

The article also focuses on the analysis of the structure of the state mechanisms for regulating economic security, including methods, levers, instruments, as well as political, legal, regulatory and information support. The author considers the mechanisms of state regulation of economic security as a complex system which includes various forms, methods and means of influence aimed at ensuring stability and adaptation of the economy to changing conditions. Particular attention is paid to the analysis of internal and external conditions of economic development of Ukraine, which determine its potential and priorities in the field of economic security. The author examines the impact of globalization, international integration and hybrid threats on the country's economic security, highlighting the peculiarities of economic security in the context of hybrid aggression. The article calls for the development of effective economic mechanisms to deter aggression and the development of new approaches to bilateral and multilateral cooperation to strengthen Ukraine's economic security. The author emphasizes the need to identify economic risks, minimize economic dependencies and prepare joint solutions to ensure sustainable economic growth and strengthen national security.

Keywords: *economic security, armed aggression, economic development, foreign economic activity, sanctions policy, national security.*

<https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2024.35.15>

УДК 351.746(4-6ЄС)

Богдан Федорчук,

аспірант кафедри політичних наук,

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID 0009-0007-0360-428X; email: bfedorchuk@gmail.com

КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВА ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розглядається культура безпеки, актуальність дослідження якої зумовлена динамічними змінами, новими викликами і загрозами безпеці та зростаючим запитом суспільства на захист прав і свобод. Зазначається, що концептуальні підходи осмислення питання розвитку культури безпеки надають особливої наукової ваги вивченню європейського досвіду для політичної науки. У статті розглядаються основні принципи, цінності та норми, які формують культуру безпеки в Європі. Впровадження нових організаційних і правових підходів гарантування безпеки та вироблення правової політики в умовах сучасних викликів стало пріоритетом європейської безпекової культури. Окрема увага приділяється ролі інструментів і механізмів формування і реалізації політики безпеки на європейському континенті. Також досліджуються чинники, що впливають на формування культури безпеки, такі як політична ситуація, соціокультурні та історичні особливості. У статті зосереджується увага на аналізі впливу правового чиннику на формування культури безпеки. Культура безпеки має особливу роль в організації ефективного функціонування соціальних інститутів, зміцненні довіри до політичної та правової системи. Визначено основні принципи і шляхи формування культури безпеки в країнах ЄС, а також окреслено сфери, які потребують оновлення, доопрацювання, запровадження нових підходів тощо. Підкреслено роль освіти у формуванні культури безпеки. Зроблено висновки щодо використання європейського досвіду у формуванні та розвитку культури безпеки в українському суспільстві.

Ключові поняття: *культура безпеки, Європейський Союз, захист прав і свобод, безпекові пріоритети, правова політика, політика безпеки.*

Вступ. Нині проблема безпеки стає чи не головним питанням у європейському суспільстві через загрози тероризму, кібератак, незаконної міграції та інших видів злочинності, що вимагають від країн Європи ефективних заходів захисту громадян і створення повноцінних умов громадської безпеки (Kinnvall, 2015). Відповідно, становлення і розвиток культури безпеки охоплює не лише ухвалення відповідних законів і нормативних актів, а й формування у громадян та органів влади усвідомлення відповідальності за власну безпеку та безпеку суспільства загалом. Формування культури безпеки потребує проведення інформаційної роботи, навчання населення правилам безпечної поведінки, створення інфраструктури для гарантування безпеки та співпраці між різними рівнями влади й громадськими організаціями. Важливим є дотримання прав людини та основоположних свобод під час вжиття заходів безпеки у всіх сферах життєдіяльності. Зрозуміло, що безпека є одним із основних пріоритетів у сучасному суспільстві. У Європі, як і в інших частинах світу, безпека є невід'ємним елементом політики, економіки, соціального життя та культури. У європейському політичному та правовому середовищі культура безпеки відіграє особливу роль у таких галузях як транспортна безпека, охорона праці, протидія тероризму та організованій злочинності, інформаційна безпека, боротьба з корупцією та інших. Правове середовище в Європі постійно удосконалюється через технологічні досягнення, глобалізацію та нові соціальні виклики. Країни Європейського Союзу (далі – ЄС) розвивають законодавство та правові механізми для забезпечення безпеки населення та запобігання злочинам. Культура безпеки ЄС адаптується до світових змін, щоб забезпечити ефективний, адекватний захист прав і безпеку громадян відповідно до їх вимог. Зростаюче значення європейської культури в умовах глобалізованого та мінливого світу диктується проблемами безпеки суспільства, до яких нині належать терористична загроза та агресія зі східного боку. До вивчення досвіду та реалізації програм культурно-правових заходів, які вживає ЄС, може і має долучитися Україна як країна-кандидат у члени Євросоюзу.

Метою статті є аналіз та оцінка поточного стану культури безпеки в європейському політичному та правовому середовищі, виявлення актуальних характеристик і особливостей цього явища.

Завдання дослідження передбачає: визначення основних принципів і компонентів культури безпеки в правовому полі країн ЄС; розкриття підґрунтя та нормативних умов/меж, що сприяють формуванню та розвитку культури безпеки в Європі; аналіз ефективності механізмів забезпечення безпеки, осмислення європейського досвіду та можливостей його використання в інтеграційних реформах України; виявлення викликів і перспектив для розвитку культури безпеки українського суспільства / в реаліях України.

Останні дослідження та публікації наголошують на стратегічному значенні розвитку сучасних підходів до забезпечення безпеки на рівні держави та суспільства. Одним із ключових аспектів культури безпеки є застосування законодавства, що регулює безпекову сферу, зокрема у сфері кібербезпеки, боротьби з тероризмом і злочинністю. Особливості безпекового середовища, деякі аспекти проблеми формування безпекової культури розглядаються у працях Л. Дорош, Д. Журбинського, В. Мандрагелі, А. Мартинова, А. Тарасенко та ін. Серед зарубіжних дослідників виокремимо доробок з питань безпеки З. Бжезинського, Д. Болдуїна, К. Дойча, Е. Картера, Г. Кіссінджера, Х. Маккіндера, Г. Моргентгау, Дж. Розенау, Дж. Снайдера, Дж. Стейнбруннера та ін.

Методи дослідження. Для вивчення окреслених завдань використано міждисциплінарний підхід, що поєднує в собі наукові знання з правової, політичної, соціологічної, антропологічної та інших наук. Серед методів застосовано аналіз програмних документів ЄС, що стосуються політики безпеки та культури безпеки (стратегії, резолюції, директиви, звіти), а також наукової літератури за проблематикою статті; концептуальний аналіз, що передбачає виокремлення та визначення ключових понять: «культура безпеки», «політика безпеки», «чинники формування культури безпеки», «інструменти просування культури безпеки»; порівняльний аналіз, що дозволив дослідити розмаїття підходів до розуміння культури безпеки та її ролі в забезпеченні безпеки як такої.

Результати та дискусії. Культура безпеки в ЄС презентує систему активного залучення країн ЄС до забезпечення міжнародної гуманітарної безпеки. Вона заснована на принципах верховенства права, комунікації та співробітництва, а також заохочення дотримання правил і норм безпеки. Відтак, культура безпеки в європейському правовому середовищі охоплює спільні уявлення, норми і практики, пов'язані з безпекою серед країн-членів ЄС. Вона впливає на формування впровадження і сприйняття політики безпеки в ЄС. Ключові аспекти такої культури охоплюють інтеграцію культурно-правового розмаїття, правові рамки, політику та судово-правові ініціативи.

ЄС визнає важливість культурного розмаїття у формуванні культури безпеки. Погляди різних країн-членів сприяють створенню більш комплексної та адаптивної системи безпеки. Зазначимо, що історичний досвід і колективні загрози призвели до формування спільної європейської культури безпеки. Це спільне сприйняття загроз і ворогів, яке визначає заходи і політику колективної безпеки. Ці рамки гарантують, що всі держави-члени дотримуються високих стандартів безпеки. ЄС просуває та пропагує культуру безпеки за допомогою освітніх ініціатив і дослідницьких проєктів (CORDIS, cordis.europa.eu, 2015; European Security Culture, 2015), які підкреслюють важливість культурної безпеки та спадщини, з розрахунком, що майбутні покоління розуміють і підтримують ці цінності (Журбинський та Тарасенко, 2018, с. 49).

Сформований концепт «культури безпеки» – загальний, не чітко визначений термін. Відповідно, з огляду культурно-правової діяльності ЄС, визначимо, що культура безпеки (security culture) в Європейському Союзі – колективні погляди, цінності, практики і політика, які формують підхід ЄС до забезпечення безпеки його держав-членів і громадян. Вона охоплює широкий спектр діяльності – від боротьби з тероризмом, кібербезпеки до управління кордонами та реагування на кризи (Rerez & Olar, 2015, с. 59). Також культуру безпеки розуміємо як сукупність настанов і норм поведінки, які поділяють усі учасники європейської безпекової системи системи в рамках організації, держави чи регіону, які спрямовані на утворення та підтримку безпечного середовища.

Безпека ЄС залежить від багатьох організацій, включно з державними та неурядовими структурами. До забезпечення безпекової культури ЄС долучені організації:

1. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЕ).
2. Рада Європи (Council of Europe).
3. Європейський парламент (EP).
4. Європол (EUROPOL).
5. Європейська Агенція Безпеки Авіації (ЄАБА).
6. Європейське агентство з ядерного регулювання (EURATOM).
7. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ).
8. Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ).
9. Спільна політика безпеки та оборони (CSDP) та ін.

Безліч інших регулюючих структур удосконалюють, переглядають, оновлюють безпекові заходи щодо становлення та гарантування безпекових потреб континенту. Загалом зміни з часом призводять до широкого кола змін у безпеці, пов'язаних як зі становленням і задоволенням внутрішніх запитів громадянина, так і з унеможливленням загроз, що мають місце в сучасному світі (Lengwiler, 2015). ЄС залучає зусилля всього суспільства для підвищення заходів безпеки континенту. І це змушує визнати, що європейський уряд діє не стільки у власних інтересах, скільки заради добробуту європейських націй, тому підтримка України у війні вбачається як європейський безпековий захід.

ЄС накопичив значний досвід у побудові культури безпеки, особливо в таких сферах, як протидія тероризму, кібербезпека та захист довкілля.

Після низки терактів ЄС зробив кроки щодо посилення співпраці між спецслужбами та правоохоронними органами, а також підвищення обізнаності громадськості про потенційні загрози. ЄС активно працює над створенням спільного цифрового простору, який був би безпечним і захищеним від кібератак. Важливе місце в цій роботі відводиться підвищенню

цифрової грамотності населення. ЄС ухвалив низку директив та угод, спрямованих на захист довкілля та боротьбу зі зміною клімату. Ключовим елементом тут є залучення громадянського суспільства і бізнесу до реалізації екологічної політики.

ЄС визначив кілька пріоритетів у сфері безпеки, щоб протистояти складним загрозам, з якими він стикається. Ці пріоритети сформульовані в різних стратегічних документах та ініціативах, що відображають комплексний підхід до забезпечення безпеки і стабільності ЄС та його держав-членів. Політико-правові пріоритети вбачаємо в Стратегічному компасі ЄС, що є ключовим документом, який надає комплексну дорожню карту для політики безпеки і оборони ЄС. Він окреслює стратегічний напрямок і конкретні дії, необхідні для посилення безпеки і обороноздатності ЄС протягом наступного десятиліття (Дорош, 2023, с. 263).

ЄС заохочує до постійного поліпшення безпеки, включно з дослідженнями, розробкою та впровадженням нових технологій і методів. Також члени ЄС працюють разом, обмінюючись інформацією та досвідом, щоб покращити безпеку і реагувати на проблеми, що виникають. Відповідно, мотивація ухвалення політичних рішень відповідає спрямуванню на зміцнення безпеки громадян, такі як оновлення законів про охорону прав і свобод людини, переслідування злочинців і боротьба з тероризмом, що позитивно сприяють формуванню культури безпеки. В умовах політичної стабільності, відчуття безпеки в суспільстві посилюється, що також сприяє становленню безпекової культури (Stec & Jagielska-Burduk, 2021). Громадяни схильні дотримуватися правил і законів, коли вони зважають на власну безпеку, якщо такі закони її забезпечують і гарантують.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) – міжнародна міждержавна організація, заснована з метою забезпечення безпеки і співробітництва в Європі. Вона займається розв'язанням конфліктів, моніторингом виборів, забезпеченням прав людини і фундаментальних свобод, а також іншими питаннями, що стосуються безпеки і стабільності в регіоні. ОБСЄ має 57 учасників, включно з усіма країнами Європи, а також деякими країнами Північної Америки та Азії. Широкий мандат ОБСЄ надає цій організації можливості бути форумом для вирішення питань безпеки в Європі та за її межами (Мартинов, 2010, с. 607). Серед її завдань – це створення стабільного та безпечного регіону, сприяння співпраці та повазі до фундаментальних прав людини.

У Європі культура безпеки підтримується через низку правових засад і нормативних рамок. Згадаємо деякі з основних документів та ініціатив, спрямованих на забезпечення безпеки:

1. *Європейська конвенція про права людини і основоположні свободи*, яка гарантує право на безпеку і захист в межах європейського правового поля;
2. *Директиви Європейського союзу як тип законодавчого акту*, що вводиться через національні законодавства;
3. *Європейська стратегія безпеки* (до 2016), або *Глобальна стратегія зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу*, скорочено *Глобальна стратегія Європейського Союзу* (EUGS) для забезпечення перспективної та безпечної Європи та ефективності її оборони;
4. *Агентства Європейського Союзу*, сприяють безпечному функціонуванню внутрішнього ринку (Мандрагеля, 2011).

Загальні принципи права ЄС, включно з принципом превентивної безпеки та захисту прав громадян, визначають основоположні принципи європейської моделі національної безпеки держав. Фахівці зауважують, що в європейських країнах представлений високий рівень безпекової культури, що сприяє підвищенню усвідомленості безпекових принципів та пріоритетів (Резнікова, 2022, розд. IV). У європейських країнах приділяється особлива увага захисту прав людини і свобод, в контексті яких утворюються безпекові суспільні засади. Україні варто узяти за приклад найкращі практики та методи роботи органів безпеки.

Відзначимо, що культура безпеки підтримується у європейських організаціях, установах або суспільстві на державному та міжнародному, який допомагає зменшити кількість безпекових ситуацій (аварії, травмування тощо). У ЄС культура безпеки існує не

лише як політичний пріоритет, а й слугує предметом дослідження, що призвело до розроблення та поліпшення вже існуючих механізмів і напрямів політики безпеки.

Міжнародна безпека стосується забезпечення миру та стабільності на міжнародному рівні у відносинах між державами. Це запобігання збройним конфліктам, боротьба з тероризмом, недопущення ядерної загрози та більшість інших аспектів, пов'язаних зі світовою політикою і безпекою останньої доби.

Якщо розглядати безпеку на виробництві, то це стосується забезпечення техніки безпеки здоров'я працівників (наприклад, підприємства, заводу, організації, установи тощо). Це охоплює створення безпечних умов праці, навчання співробітників правилам і процедурам безпеки, використання захисної екіпіровки, техніки, а також запобігання виробничим аваріям і травмам.

Культура безпеки передбачає створення і підтримання атмосфери, в якій безпека стає пріоритетом для всіх співробітників, а не тільки обов'язком деяких фахівців. У контексті міжнародної безпеки це може означати повагу і дотримання загальноприйнятих міжнародних норм і правил, а в контексті безпеки на виробництві – переліку запропонованих попереджень і процедур, включно з уважним ставленням до своєї та чужої безпеки. Як міжнародна безпека, так і безпека на виробництві, є складниками культури безпеки.

Слід зауважити, що в Україні спостерігається проблема ставлення людей до власної безпеки, безпекового середовища, що виявляється у негативній статистиці жертв та травмувань на робочих місцях, на підприємствах. Це спричиняється необачністю працівників, несвідомим спротивом змінам в системі забезпечення безпеки тощо. Це також може бути наслідком недостатньої освітньої компоненти з вивчення безпеки в країні. До того ж, часто відсутня відповідальність за порушення правил і техніки безпеки, що веде до легковажного ставлення щодо питань безпечної життєдіяльності.

Впровадження культури безпеки в Україні стикається з низкою проблем, зокрема низькою обізнаністю населення, застарілістю концепції навчання безпеки (наприклад, дисципліни «Безпека життєдіяльності людини» в освітніх програмах), низького рівня відповідальності, недостатньої координації між державними органами та громадськими організаціями з питань безпеки та недосконалістю безпекового законодавства. Особливо гострою ця проблема відчувається в умовах збройної агресії РФ проти України, власне у зв'язку з відсутністю єдиної концепції безпеки України. У таких умовах в Україні необхідно не лише забезпечити безпеку національної території та громадян, але також ефективно захищати інформацію, критичну інфраструктуру та інші стратегічні об'єкти. Культура безпеки стає особливо важливою, оскільки ворог використовує слабкі місця в забезпеченні безпеки для проведення кібератак, саботажу або терористичних актів. Недостатнє розуміння і недооцінка загроз призводять до вразливості та шкоди. Для успішної боротьби з рядом небезпек необхідно сформулювати єдину стратегію в галузі безпеки, посилити контроль за переміщенням людей і ресурсів, забезпечити якісне навчання і підготовку фахівців у сфері кібербезпеки, удосконалити законодавство і посилити міжнародне співробітництво. Тільки за комплексного підходу можливо ефективно впоратися із загрозами, забезпечити безпеку країни.

Очевидно, що в умовах війни основні ресурси та увагу зосереджено на обороні країни. Це може призводити до того, що питання безпеки, не пов'язані безпосередньо з військовими діями, відходять на другий план. Військові дії призводять до руйнування об'єктів критичної інфраструктури, що створює додаткові ризики для безпеки населення. Визнаємо, що війна чинить колосальний психологічний тиск на населення. У таких умовах людям складно концентруватися на чомусь, крім власної безпеки та виживання, що може призводити до ігнорування правил безпеки.

Сьогодні середовище безпеки в Україні оцінюється як складне. Країна перебуває у стані збройної агресії з боку Росії, що створює серйозні загрози для національної безпеки. Також в Україні є інші виклики, які можуть загрожувати стабільності та безпеці країни. Уряд України вживає певних кроків для зміцнення безпекового середовища, а саме модернізація

збройних сил, поліпшення законодавства про оборону і безпеку, а також співпраця з міжнародними партнерами щодо зміцнення безпеки регіону. Україна отримує підтримку від міжнародних партнерів з безпеки, таких як США, ЄС та інші країни. Однак, незважаючи на цю підтримку, Україні все ще потрібна більша допомога, щоб забезпечити свою безпеку і тиск на Росію. Україна продовжує зміцнювати свої збройні сили та співпрацю з міжнародними партнерами з безпеки, зокрема НАТО. Однак, незважаючи на зусилля з модернізації та реформування збройних сил, Україна все ще стикається з низкою викликів і обмежень у цій галузі.

Україна уклала безпекові угоди вже з 15 країнами. Підписання президентом таких угод в безпековій практиці сприяє зміцненню довіри між країнами, зниженню ризику конфліктів і загроз безпеці. Одним із ключових елементів розвитку культури безпеки є обмін інформацією та досвідом між країнами щодо заходів із запобігання загрозам безпеці. Це дає змогу поліпшити координацію дій і спільно працювати над вирішенням спільних проблем. Крім того, підписання угод безпеки між країнами сприяє розвитку норм і принципів міжнародного права, що зміцнює правову базу для забезпечення безпеки на міжнародному рівні.

«Не буде перебільшенням сказати, що Україна – єдина країна у світі, яка здатна успішно втілювати реформи в умовах повномасштабної війни проти потужного ворога. Настав час і для Євросоюзу ухвалити історичне рішення, яке відкріє шлях для початку переговорів про вступ України» – зауважив міністр закордонних справ України Д. Кулеба (Дмитро Кулеба: Безпека та процвітання, 2023).

Висновки. Безпекові питання, безпекові виклики, безпекові стратегії, безпекові принципи є складниками культури безпеки як такої. У ЄС вона сформована плідною працею як національних урядів, так і правових інституцій. Аналіз зарубіжних досліджень і публікацій останніх років вказує на необхідність інтеграції культури безпеки в правові аспекти європейського суспільства. Також пріоритетними є питання ефективності наявних методів та інструментів управління безпекою, значущості пропаганди культури безпеки серед населення.

Стратегічний компас ЄС є важливим кроком на шляху до посилення безпеки і обороноздатності ЄС. Визначаючи чіткі пріоритети та окреслюючи конкретні дії, цей документ спрямований на зміцнення ролі ЄС як глобального постачальника безпеки, посилення стратегічної автономії та забезпечення більш безпечної та стійкої Європи. Завдяки таким принципам як «діяти, захищати, інвестувати і бути партнером», Стратегічний компас забезпечує основу для вирішення існуючих і потенційних викликів безпеці. Безумовно, у світлі подій повномасштабного вторгнення, для України може бути корисним досвід ЄС щодо формування і розвитку культури безпеки.

Це стосується проведення освітніх кампаній, збільшення фінансування програм із навчання безпеці, посилення відповідальності за порушення законів у сфері безпеки, покращення координації між різними структурами влади та ухвалення рішень згідно з сучасними викликами у безпековій сфері.

Досвід ЄС наочно демонструє, що культура безпеки є важливою складовою ефективною політики безпеки. Формування культури безпеки – це довгостроковий процес, що потребує скоординованих зусиль з боку держави та суспільства. Відтак, культура безпеки вже не уявляється як абстрактне та химерне поняття, коли існують прямі загрози, небезпеки та суспільні виклики. В подальшому, безпекова культура стає невід’ємним структурним елементом політики безпеки. Загалом, досвід ЄС у створенні політики безпеки засвідчив, що успішність розвитку культури безпеки залежить від поєднання багатьох чинників (політичного, економічного, правового, соціального, культурного тощо) і взаємодії суб’єктів, які долучаються до її формування.

Освіта сприяє формуванню культури безпеки, включно з усвідомленням ризиків, умінням ухвалювати раціональні рішення в екстрених ситуаціях, навчанням практичних навичок безпечної поведінки; вона підвищує рівень суспільної свідомості та

відповідальності, що сприяє зміцненню безпеки в суспільстві. Освіта здатна формувати культуру безпеки в різних сферах життя: від повсякденних дій у побуті до професійної діяльності. Тому розвиток освіти та підвищення її доступності є важливими інструментами для вдосконалення системи безпеки та культури безпеки в суспільстві. Освіта сприяє вмінню реагувати на кризові ситуації та розумінню важливості безпеки в усіх аспектах життя.

Дослідження за означеною проблемою є спробою актуалізації питання формування і розвитку культури безпеки для українського суспільства, осмислення культури і політики безпеки в контексті безпекової діяльності Європейського Союзу. У перспективі важливими питаннями для наукового вивчення є ефективність безпекових заходів на рівні окремих держав, міжнародних організацій, що може стати певною основою для розробки і подальшого впровадження рекомендацій у питаннях безпекової політики.

Використані джерела:

1. CORDIS, cordis.europa.eu. (2015, 11 березня). «Securing Europe, Fighting its Enemies: The making of a security culture in Europe and beyond, 1815-1914». European Commission. CORDIS. <https://cordis.europa.eu/project/id/615313>
2. *European Cyber Resilience Act (CRA)*. (2022). <https://www.european-cyber-resilience-act.com>
3. *European Security Culture | NWO*. (2015). NWO. <https://www.nwo.nl/en/projects/452-09-016>
4. Kinnvall, C. (2015). The Postcolonial has Moved into Europe: Bordering, Security and Ethno-Cultural Belonging. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 54(1), 152–168. <https://doi.org/10.1111/jcms.12326>
5. Lengwiler, M. (2015). Cultural Meanings of Social Security in Postwar Europe. *Social Science History*, 39(1), 85–106. <https://doi.org/10.1017/ssh.2015.43>
6. Repez, F., & Olar, P. (2015). Cultural Diversity and Security Culture in the European Union. *Relations Internationales*, 18(2), 57–67.
7. Stec, P., & Jagielska-Burduk, A. (2021). EU Cultural Security Law in an Educational Context. *Sustainability*, 13(7), 3947. <https://doi.org/10.3390/su13073947>
8. Ukrinform. (2024, 3 червня). Огляд «Війна в Україні за тиждень» з 27 травня по 2 червня. Укрінформ - актуальні новини України та світу. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3870713-oglad-vijna-v-ukraini-za-tizden-z-27-travna-po-2-cervna.html>
9. Zhurbynskiy, D., & Tarasenko, A. (2018). Safety culture as a knowledge system and condition of constant development of the society. *Bulletin of Lviv State University of Life Safety*, (17), 47–52. <https://doi.org/10.32447/20784643.17.2018.06>
10. Дмитро Кулеба: Безпека та процвітання Європи залежать від подальшого розширення ЄС. (2023, 11 грудня). Міністерство закордонних справ України. <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-bezpeka-ta-procvitannya-yevropi-zalezhat-vid-podalshogo-rozshirennya-yes>
11. Дорош, Л. (2023). Еволюція нормативно-правового забезпечення безпеки ЄС: пошук та визначення ключових пріоритетів. *Вісник Львівського університету*, (46), 262-270. <https://doi.org/10.30970/pps.2023.46.33>
12. Мандрагеля, В. (2011). Європейська система колективної безпеки: інституціональні проблеми. *Політичний менеджмент*, 1, 133–140.
13. Мартинов, А. (2010). *Енциклопедія історії України: Т. 7. Мл — О*. Наукова думка. http://www.history.org.ua/?termin=Narada_bezpeky (Оригінал опубліковано 2010 р.)
14. Резнікова, О.О. (2022). *Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища* : монографія. Київ : НІСД. 532 с.
15. Скалецький, Ю., Бірюков, Д., Мартюшева, О., & Яценко, Л. (2012). *Проблеми впровадження культури безпеки в Україні*. НІСД. 17 с.

References:

1. CORDIS, cordis.europa.eu. (2015, 11 March). "Securing Europe, Fighting its Enemies: The making of a security culture in Europe and beyond, 1815-1914. European Commission. CORDIS. <https://cordis.europa.eu/project/id/615313>.
2. *European Cyber Resilience Act (CRA)*. (2022). <https://www.european-cyber-resilience-act.com>.
3. *European Security Culture | NWO*. (2015). NWO. <https://www.nwo.nl/en/projects/452-09-016>
4. Kinnvall, C. (2015). The Postcolonial has Moved into Europe: Bordering, Security and Ethno-Cultural Belonging. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 54(1), 152-168. <https://doi.org/10.1111/jcms.12326>
5. Lengwiler, M. (2015). Cultural Meanings of Social Security in Postwar Europe. *Social Science History*, 39(1), 85-106. <https://doi.org/10.1017/ssh.2015.43>
6. Repez, F., & Olar, P. (2015). Cultural Diversity and Security Culture in the European Union. *Relations Internationales*, 18(2), 57-67.
7. Stec, P., & Jagielska-Burduk, A. (2021). EU Cultural Security Law in an Educational Context. *Sustainability*, 13(7), 3947. <https://doi.org/10.3390/su13073947>

8. Ukrinform. (2024, 3 June). Review "War in Ukraine for a week" from 27 May to 2 June. Ukrinform - current news of Ukraine and the world. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3870713-oglad-vijna-v-ukraini-za-tizden-z-27-travna-po-2-cervna.html>
9. Zhurbynskyi, D., & Tarasenko, A. (2018). Safety culture as a knowledge system and condition of constant development of the society. *Bulletin of Lviv State University of Life Safety*, (17), 47-52. <https://doi.org/10.32447/20784643.17.2018.06>
10. Dmytro Kuleba: Europe's security and prosperity depend on further EU enlargement (2023, 11 December). Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-bezpeka-ta-procvitannya-yevropi-zalezhat-vid-podalshogo-rozshirennya-yes>
11. Dorosch, L. (2023). The evolution of the EU's legal and regulatory security framework: search and identification of key priorities. *Lviv University Bulletin*, (46), 262-270. <https://doi.org/10.30970/ppp.2023.46.33>
12. Mandragel, V. (2011). European system of collective security: institutional problems. *Political Management*, 1, 133-140.
13. Martynov, A. (2010). *Encyclopaedia of the history of Ukraine: T. 7. Ml - O. Scientific thought*. http://www.history.org.ua/?termin=Narada_bezpeky (Originally published in 2010).
14. Reznikova, O.O. (2022). *National resilience in a changing security environment: a monograph*. Kyiv: NISS. 532 c.
15. Skaletskyi, Y., Biriukov, D., Martiusheva, O., & Yatsenko, L. (2012). *Problems of implementation of safety culture in Ukraine*. NISS. 17 p.

Bogdan Fedorchuk,

*PhD student at the Department of Political Science,
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University*

Security Culture as a Component of Security Policy: The Experience of the European Union

The article examines the security culture, the relevance of which is due to dynamic changes, new challenges and threats to security and the growing demand of society for the protection of rights and freedoms. It is noted that the conceptual approaches to understanding the issue of security culture development give special scientific importance to the study of European experience for political science. The article examines the basic principles, values and norms that form the security culture in Europe. The introduction of new organisational and legal approaches to ensure security and the development of legal policy in the context of modern challenges has become a priority of the European security culture. Special attention is paid to the role of instruments and mechanisms for the formation and implementation of security policy on the European continent. The factors that influence the formation of security culture, such as the political situation, socio-cultural and historical factors, are also explored. The security culture plays a special role in organising the effective functioning of the social institutions, strengthening trust in the political and legal system. The focus is on analysing the impact of the legal factor on the formation of security culture in various fields of activity. The expected results include the identification of the main principles and approaches to building a security culture in the EU countries, as well as the identification of areas that need to be updated, refined, and new approaches introduced, etc. The conclusions will serve as a basis for using the European experience of strengthening security culture in the European political and legal environment and identifying ways for its further development. The results of the study contribute to an understanding of the current state of security culture in Europe and outline recommendations for the formation of both security policy and security culture in Ukraine.

Keywords: *security culture, European Union, protection of rights and freedoms, security priorities, legal policy, security policy.*